

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 31.01.1991, sp. zn. St 3/90, ECLI:CZ:NS:1991:ST.3.1990.1

Číslo: 19/1991

Právní věta: Stanovisko pětičlenného senátu Nejvyššího soudu České a Slovenské Federativní Republiky k zajištění jednotného výkladu zákona v ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř. z 31. ledna 1991 č. j. St 3/90. Stížnost pro porušení zákona lze podle § 266 odst. 1 tr. ř. podat proti rozsudku v té jeho části, která již nabyla právní moci. Proto podání stížnosti pro porušení zákona proti pravomocným výrokům rozsudku o vině a trestu nebrání skutečnost, že dosud není pravomocný výrok o náhradě škody.

Soud: Nejvyšší soud ČSFR

Datum rozhodnutí: 31.01.1991

Spisová značka: St 3/90

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Právní moc, Stížnost pro porušení zákona

Předpisy: 141/1961 Sb. § 266 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 19

Stanovisko

pětičlenného senátu Nejvyššího soudu České a Slovenské Federativní Republiky k zajištění jednotného výkladu zákona v ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř. z 31. ledna 1991 č. j. [St 3/90](#).

Stížnost pro porušení zákona lze podle § 266 odst. 1 tr. ř. podat proti rozsudku v té jeho části, která již nabyla právní moci. Proto podání stížnosti pro porušení zákona proti pravomocným výrokům rozsudku o vině a trestu nebrání skutečnost, že dosud není pravomocný výrok o náhradě škody.

(Stanovisko pětičlenného senátu NS ČSFR z 31. ledna 1991, č. j. [St 3/90](#).)

Odůvodnění:

Nejvyšší soud ČSFR zjistil, že u nejvyšších soudů republik se rozdílně vykládá ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř. pokud se týká otázky, zda lze podat stížnost pro porušení zákona proti rozsudku, jehož

všechny výroky nejsou v právní moci.

Zatímco trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR zaujalo dne 10. října 1990 č. j. Tpj 20/90 stanovisko, že stížnost pro porušení zákona lze podat proti rozsudku v té jeho části, která již nabyla právní moci, takže podání této stížnosti proti výrokům o vině a trestu, jež jsou v právní moci, nebrání skutečnost, že dosud není pravomocný výrok o náhradě škody, trestní kolegium Nejvyššího soudu SR v přípisě z 31. října 1990 č. j. Tpj 55/90 sdělilo, že s uvedeným stanoviskem nesouhlasí, neboť podle jeho názoru lze stížnost pro porušení zákona podat jenom proti rozsudku, který je pravomocný ve všech výrocích.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR argumentuje především ustanovením § 139 odst. 2 tr. ř., v němž je upravena tzv. částečná právní moc s odůvodněním, že z uvedeného ustanovení je nutno vycházet i v řízení o stížnosti pro porušení zákona. Jestliže tedy předpokladem podání stížnosti pro porušení zákona proti určitému rozhodnutí je jeho právní moc, pak nelze vyloučit podání tohoto mimořádného opravného prostředku i proti té části rozhodnutí, která již nabyla právní moci. Takový závěr je v souladu též s účelem institutu stížnosti pro porušení zákona, kterým je mj. včasná náprava vadných rozhodnutí. Naopak v rozporu s tímto účelem by bylo, kdyby odsouzený musel vykonat např. trest odnětí svobody nezákonně uložený, event. jeho část, jen proto, že dosud nenabyl právní moci výrok o náhradě škody. Poukazuje dále na to, že možnost podat stížnost pro porušení zákona jenom proti některému výroku rozsudku, který již je v právní moci, zatímco jiné výroky nikoli, naznačuje i rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 15. ledna 1973 sp. zn. [1 Tz 62/72](#), uveřejněné pod č. 8/1974 sb. rozh. tr. V takovém případě nejvyšší soud přezkoumá podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost jen pravomocných výroků napadeného rozsudku a řízení, jež jim předcházelo, nikoli též správnost výroků dosud nepravomocných. Ustanovení § 269 odst. 2 tr. ř. však nebrání tomu, aby v případě zrušení jen některých vadných výroků rozhodnutí byly zrušeny i výroky, které dosud právní moci nenabýly, jestliže mají svůj podklad ve zrušených pravomocných výrocích.

Naproti tomu trestní kolegium Nejvyššího soudu SR poukazuje na to, že případy, kdy jsou v právní moci pouze některé výroky rozsudku, se řadí mezi případy tzv. částečné právní moci, která však je upravena v § 139 odst. 2 tr. ř. tak, že odvolání podané jen poškozeným a odvolání podané jen zúčastněnou osobou nebrání tomu, aby ostatní části rozsudku nabyly právní moci a byly vykonány. Rozsudek je tedy odvoláním napaden a řízení o tomto odvolání probíhá výlučně jen ohledně výroku o náhradě škody, popř. výroku o zabránění, kdežto ostatní výroky rozsudku (zejména výrok o vině a trestu, popř. upuštění od potrestání) již opravnému řízení nepodléhají. Z toho se dovozuje, že částečná právní moc rozsudku je v zákoně upravena pouze pro případ řízení o odvolání, nikoli pro případ řízení o stížnosti pro porušení zákona. Na podporu správnosti tohoto závěru se argumentuje ustanovením § 266 odst. 3 tr. ř., podle něhož lze podat stížnost pro porušení zákona proti části pravomocného rozhodnutí jen tehdy, týká-li se některé z více osob. Také v tomto případě však je Nejvyšší soud povinen přezkoumat ohledně oné osoby správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo (§ 267 odst. 1 tr. ř.). Posléze se argumentuje tím, že pokud by byl v řízení o stížnosti pro porušení zákona zrušen výrok o vině, měl by Nejvyšší soud zrušit podle § 269 odst. 2 tr. ř. i výrok o náhradě škody jako výrok, který má ve výroku o vině svůj podklad. Takový postup by však dodržen být nemohl, protože v řízení o stížnosti pro porušení zákona lze zrušit jen výrok pravomocný (§ 269 odst. 1 tr. ř. a contr.).

K odstranění rozdílného výkladu zákona a nejednotné soudní praxe přikázal předseda Nejvyššího soudu ČSFR podle § 27a odst. 1 zák. č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců, ve znění pozdějších předpisů, senátu Nejvyššího soudu ČSFR, aby zaujal stanovisko k zajištění jednotného výkladu ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř.

Před zaujetím stanoviska byli požádáni o vyjádření k této sporné právní otázce generální prokurátor ČSFR, předsedové nejvyšších soudů republik, ministerstva spravedlnosti, Ústav státu a práva ČSAV, katedry trestního práva všech právnických fakult, Česká advokátní komora a Slovenská advokátská

komora. Pokud žádosti o vyjádření vyhověli, za správný pokládají názor trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR generální prokurátor ČSFR, oba předsedové nejvyšších soudů republik, ministerstvo spravedlnosti ČR a katedry trestního práva právnických fakult UK v Praze a MU v Brně, a naopak názor trestního kolegia Nejvyššího soudu SR, ministerstvo spravedlnosti SR, Ústav státu a práva ČSAV a Česká advokátní komora. Na podporu prvního i druhého stanoviska uplatňují, popř. dále rozvádějí argumenty v podstatě již použité trestními kolegiemi nejvyšších soudů republik.

Senát Nejvyššího soudu České a Slovenské Federativní Republiky po zvážení důvodů, jež vedly trestní kolegia nejvyšších soudů republik k rozdílným názorům, a po přihlédnutí k výše zmíněným vyjádřením shledal, že zákonu odpovídající je názor, který k ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř. vyslovilo trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR.

Výklad, podle něhož pravomocným rozhodnutím soudu ve smyslu § 266 odst. 1 tr. ř. se z hlediska rozsahu jeho právní moci rozumí pravomocný výrok, tj. alespoň jeden z výroků výrokové části rozhodnutí, nebo všechny tyto výroky, takže uvedený pojem zahrnuje jak rozhodnutí pravomocná částečně, tak rozhodnutí pravomocná úplně, je především – pokud se rozsudku týká – v souladu s ustanovením § 139 tr. ř. Námitky, že částečná právní moc je v tomto ustanovení upravena pouze pro řízení o odvolání, jsou nedůvodné. Ustanovení § 139 tr. ř. je ustanovením zařazeným v části první trestního řádu, která obsahuje společná ustanovení v hlavě šesté oddílu třetím upravujícím právní moc a vykonatelnost rozhodnutí. Nejde tu vůbec o úpravu postupu v odvolacím řízení, ale o stanovení podmínek právní moci rozsudku, a tím zároveň podmínek použití stížnosti pro porušení zákona (§ 266 odst. 1 tr. ř.). Částečná právní moc rozsudku je v § 139 odst. 2 tr. ř. vymezena obecně a platí pro všechny úseky trestního řízení, to tím spíše, když ustanovení o stížnosti pro porušení zákona a řízení o ní (hlava sedmnáctá trestního řádu) nic odchylného nestanoví. Zdůraznit je ještě třeba, že při výkladu nelze od sebe oddělovat první větu ustanovení § 139 odst. 2 tr. ř. podle níž odvolání podané jen poškozeným a odvolání podané jen zúčastněnou osobou nebrání tomu, aby ostatní části rozsudku nabyly právní moci, od věty druhé tohoto ustanovení, podle níž odvolání týkající se jen některého z více obžalovaných nebrání tomu, aby rozsudek u ostatních obžalovaných nabyl právní moci, neboť tato druhá věta není ničím jiným než důsledným provedením myšlenky obsažené ve větě první pro případ odvolání podaného další oprávněnou osobou. Ustanovení § 266 odst. 3 tr. ř. o tom, že stížnost pro porušení zákona lze podat také jen proti té části rozhodnutí, která se týká některé z více osob, je z těchto důvodů jen obecnějším vyjádřením toho, co je uvedeno v § 139 odst. 2 tr. ř.

Výklad ustanovení § 266 odst. 1 tr. ř., jak byl podán trestním kolegiem Nejvyššího soudu ČR, je zároveň v souladu s právním názorem publikovaným již pod č. 8/1974 sb. rozh. tr. Podle něho v případě, že odvolací soud zruší rozsudek jen ve výroku o trestu, výrok o vině nabývá právní moci vyhlášením rozhodnutí odvolacího soudu a od toho dne běží, pokud jde o výrok o vině, lhůta uvedená v § 272 tr. ř. I když nejde o případy stejné, shodují se v tom, že ode dne, kdy nabyly právní moci výroky rozsudku o vině a trestu, začala běžet bez ohledu na to, že nenabyl právní moci též výrok o náhradě škody, lhůta uvedená v § 272 tr. ř., a že ne vždy mohou být stížností pro porušení zákona napadeny rozsudky, které obsahují jak výrok o vině, tak výrok o trestu a všechny další v úvahu přicházející výroky. Z toho zřetelně vyplývá, že úprava právní moci částečné má svůj význam nejen v rámci řádných, ale i v rámci mimořádných opravných prostředků.

Právní názor zastávaný trestním kolegiem Nejvyššího soudu ČR je dále v souladu jak se smyslem institutu stížnosti pro porušení zákona, kterým je včasná náprava vadných rozhodnutí, tak se základním pojetím adhézního řízení o náhradě škody, jež je upraveno tak, aby nebylo na újmu rychlému provedení trestního stíhání, takže projednání nároku na náhradu škody způsobené trestným činem musí všude tam, kde by vedlo k neúnosným průtahům, vlastnímu trestnímu stíhání ustoupit. Dotčena nemůže být možnost napravit nezákonné výroky o vině a trestu, jež jsou hlavním výsledkem trestního řízení, již v době, kdy se tyto výroky stanou vykonatelnými. Jinak by totiž nebylo

možné zabránit tomu, aby obviněný vykonal nezákonně uložený trest. Přerušeni výkonu trestu odnětí svobody milostí (§ 366 odst. 1 i. f. tr. ř.) nemůže být dostatečnou náhradou za postup podle § 275 odst. 4 tr. ř. již proto, že je mimo kompetenci orgánu, které jsou oprávněny podat stížnost pro porušení zákona, resp. orgánů, které o této stížnosti rozhodují.

Pokud jde o námitku, že Nejvyšší soud v řízení o stížnosti pro porušení zákona může zrušit jen výrok pravomocný, takže je vyloučeno zrušení nepravomocného výroku o náhradě škody (§ 269 odst. 1 tr. ř.), ani ta není důvodná. Nutno rozlišovat mezi zrušeným pravomocným výrokem o vině a dalšími výroky, jež v něm mají svůj podklad. Tyto naposled uvedené výroky se totiž opírají o pravomocný výrok o vině bez ohledu na to, zda samy jsou nebo nejsou v době řízení o stížnosti pro porušení zákona pravomocné. Je-li proto zrušen pravomocný výrok o vině a v té souvislosti i např. pravomocný výrok o náhradě škody, tím spíše může být zrušen související výrok o náhradě škody, i když je nepravomocný, a to právě s odvoláním na § 269 odst. 2 tr. ř. Správnost nepravomocného výroku o náhradě škody ovšem Nejvyšší soud na podkladě stížnosti pro porušení zákona podle § 267 tr. ř. nepřezkoumává.

Z těchto všech důvodů bylo zaujato stanovisko, jak je ve výroku uvedeno.